

MASAÜSTÜ YAYINCILIK VE SAYFA TASARIMI

İÇİNDEKİLER

- Masaüstü Yayıncılık ve Sayfa Tasarımı
 - Masaüstü Yayıncılık Kavramı
 - Masaüstü Yayıncılıkta Üretim Süreci
 - Sayfa Tasarımında Grid Kullanımı
 - Sayfa Tasarımında Görseller, Yazı ve Grafikler
 - Sayfa Tasarımında Yazı Kullanımları
 - Sayfa Tasarımında Görsellerin Kullanımı

HALKLA İLİŞKİLERDE UYGULAMA TEKNİKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Ayşe
ÇATALCALI

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
 - Masaüstü yayıncılık kavramını açıklayacak
 - Masaüstü yayıncılıkta üretim sürecinin önemini kavrayacak
 - Sayfalarda grid kullanımını bilecek
 - Sayfa tasarımında yazı, görsel, grafik ve illüstrasyonların kullanımının önemini açıklayabileceksiniz.

ÜNİTE 8

MASA ÜSTÜ YAYINCILIK VE SAYFA TASARIMI

Masaüstü yayıncılık, el ilanları, aylık bültenler, broşürler, şirket formları, kitaplar ve dergiler gibi amatör ve/veya profesyonel görünümlü yayınların bilgisayar ortamında hazırlanma sürecidir. Metnin birleştirilmesi, montajı ve sunumuna dek süren aşamada, müşteri memnuniyeti zaman, maliyet, esneklik ve güvenlik açısından desteklenmektedir. *Bu teknolojinin amacı, en kısa sürede en profesyonel görüntüye ulaştırılan ve okumaya değer, müşteriye cazip vb. materyalleri hazırlamaktır.*

Bu ünite masaüstü yayıncılık kavramsal olarak ele alınmakta, masaüstü yayıncılığın ilkeleri ve uygulanma biçimleri ayrıntıları ile sunulmaktadır. Günümüz halkla ilişkiler faaliyetleri açısından masaüstü yayıncılık olanaklarının değerlendirilmesinin önemi göz önünde bulundurulduğunda konunun anlaşılmasının diğer üniteler açısından gerekliliği anlaşılmaktadır.

Masaüstü Yayıncılık Kavramı

Masaüstü yayıncılık (MÜY-desktop publishing) en basit anlatımıyla, **bilgisayar destekli olarak kitap, dergi, broşür vb. yayınların masa başında hazırlanma işlemidir.** Bu sistem, teknolojiyi yakalamış küçük bürolarda, evlerde ve kurumlarda, ajanslar aracılığıyla gelişme göstermiş, günümüzde giderek yaygınlaşmıştır.

Masaüstü yayıncılık özellikle değişen ve gelişen bilgisayar teknolojisiyle hız kazanmış ve basım teknolojilerinin gelişmesiyle de kısa zamanda tanınır, bilinir, kabul edilir olmuştur. 20 yıl öncesine dek uzun süreçler içerisinde hazırlanan ve baskıya sunuluncaya dek zorlu süreçlerden geçen çalışmalar, günümüz masaüstü yayıncılığı ile kısa zamanda uygulamaya konulur hâle dönüşmüştür.

Önceki dönemlerde 80'li yılların ortalarına kadar gazete, kitap, broşür, afiş, dergi gibi çalışmaların taslaklarının, kağıt üzerinde sayfa düzenlemesine gidildiği görülmektedir. Sayfa düzenlemesi belirli grid prensipleri doğrultusunda el ile çizilmekte ve fotoğraf, grafik ve illüstrasyonlar sonradan belirli düzenlemelerle çalışmaya eklenmekteydi. Dizgi makinesinde dizgisi yapılan metinler sayfaya yerleştirilir, baskıya hazırlanan filmlerin ise çekilmesi gerekirdi. Görsel kullanımların (fotoğraf, grafik, tablo, illüstrasyonlar vb.) daha az yer bulduğu, çalışmaların kitap tasarımından çok da öteye gidemediği, yaratıcı çalışmalara rastlamak mümkün olmamaktaydı.

Günümüzde ise özellikle masaüstü yayıncılık ile birlikte tasarımcılar, tasarımlarını direkt bilgisayar ortamına aktarabilmektedir. Daha hızlı ve daha kolay olarak çalışmanın metinleri (yazı) dizilmekte, özel programlar ile yaratıcılığı geniş, tasarımlarla birleşerek, başarılı uygulamalara imza atılmaktadır.

1984 yılında Aldus firmasının başkanı Paul Brainard tarafından ortaya atılan “masaüstü yayıncılık” kuramı günümüzde basım öncesi işlemlerin temelini oluşturmaktadır. Masaüstü yayıncılığın temelinde fotoğraf, yazı, şema, illüstrasyon vb. grafik unsurların bilgisayar ortamında birleştirilmesi ve çalışmaların baskıya hazır hale getirilmesi vardır. Bu amaçla Aldus firması tarafından geliştirilen “*pagemaker*” programı ilk masaüstü yayıncılık programı olmuştur (Mazlum, 2006:55). Daha sonraları Adobe, Aldus, Apple, Linotype ve Quark (1987) adlı firmalar tarafından kullanılan bu terim, matbaacılık sektörüne getirdiği yeniliklerle matbaacılığı kökten değiştirmiştir. Bu hızlı değişim sonucu masaüstü yayıncılık, masa başında bir iki kişi tarafından yapılabilir hâle dönüşmüştür.

Masaüstü yayıncılığın avantajları şu şekilde sıralanabilir. Nitekim söz konusu avantajlar doğrultusunda masaüstü yayıncılıkta üretim sürecini de başarıyla gerçekleştirilebilir (Ayдын, 1998:3-4):

Masaüstü yayıncılık, en kısa sürede profesyonel yayınların müşteriye ulaşmasını sağlar.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte masaüstü yayıncılık faaliyetleri artmıştır.

Tablo 8.1. Masaüstü Yayıncılığın Avantajları

Zaman	Masaüstü yayıncılık sayesinde organizasyonlar, önemli ölçüde üretim ve baskı için harcanan zamandan kazanırlar. Çünkü firma, kopyanın dışarıdaki bir yazıcıdan geri dönmesini beklemek zorunda kalmayacaktır. Bir masaüstü yayıncısı çalışmalarını evde tamamlayıp sonra da profesyonel basım servislerini kullanarak üretimini yapabilme seçeneğine sahiptir. Buna rağmen, basımı en iyi şekilde yapmaya çabalarken zaman kaybedersiniz. Gerekli çizim ve masaüstü yayıncılık yeteneklerinden yoksun biri çok zarar verebileceğinden dolayı sizin yetenek düzeyinizin destekçisi olarak profesyonel çizim yardımcısı ile çalışmalısınız.
Maliyet	Bazı organizasyonlar masaüstü yayıncılığı kullanarak %30 ile %50 arasında, baskı maliyetinden kazandıklarını iddia ediyorlar. Bu konudaki bir çalışma gösterdi ki bir firma bir matbaaya bastıracağı haber bülteni için sayfa başına 50 dolar öderken kendisi masaüstü yayıncılık yazılımını kullanarak bassaydı, sayfa başına 6 dolar ödeyecekti. Böylece çalışanların zaman kazancı da hesaplamalara katılırsa, maliyet kazancının ne ölçüde büyük olduğu görülür.
Esneklik ve Kontrol	Masaüstü yayıncılık ile esneklik ve kontrole sahipsiniz. Önemli ölçüde para ve zaman kaybı olmaksızın, son dakikada; baskıda değişiklik yapabilirsiniz.
Güvenlik ve Gizlilik	Gizlilik içeren yayımlar dışarıda bastırılmak yerine, (bulunduğu ortamda) hazırlanıyorsa yayımın daha etkin kontrolü yapılabilir.

Masaüstü Yayıncılıkta Üretim Süreci

Masaüstü üretim sürecinde, çalışmanın başarılı bir şekilde yapılabilmesi için bazı temel donanımlara sahip olunmalıdır. Masaüstü Yayıncılık “donanımları” şu şekilde özetlenebilir:

1. Öncelikle bir monitör, klavye ve mouse’dan oluşan bir bilgisayara sahip olunmalıdır. Bu doğrultu da verilerin üstünde işlem yaparak, bunları okunabilir ve görüntülenebilir hale getirmek mümkün olacaktır.
2. Digital fotoğraf makinesine sahip olunmalıdır. Zira bu sistemde fotoğraf filmi ve film banyo işlemlerine ilişkin sorunlar ortadan kaldırılmıştır. Görüntüler doğrudan fotoğraf makinesinin hard diskine ya da hafıza kartına aktarılmaktadır. Daha sonra ise kişisel bilgisayara aktarılacaktır.
3. Harici kayıt birimine sahip olunmalıdır. Bu araçlar, sabit disk gibi bilgileri hafızasında tutabilen, sabit olmayıp taşınabilen ve başka bilgisayara aktarılmada kolaylık sağlayan araçlardır. Ayrıca bir modeme ihtiyaç vardır. Bilgisayarın internet ile iletişim ağlarına bağlanarak diğer kişisel bilgisayarlara veri gönderilmesini veya veri alışverişini sağlayan kullanımı ile sahip olunması gereklidir.
4. Yazıcıya (printer) sahip olunmalıdır. Burada bilgisayar ortamında üretilen yazılı ve görsel materyallerin kağıt üzerine aktarılması söz konusudur. Bu yazıcılar, nokta esaslı, renkli-siyah beyaz, mürekkep püskürtmeli ve lazer sistemiyle çalışmaktadırlar. Buna ek olarak bir tarayıcıya (scanner) sahip olunmalıdır. Tarayıcılar yazı, saydam veya opak fotoğraflar, resim ve illüstrasyon gibi görüntüleri bilgisayar ortamına aktarmakta kullanılmaktadır. El tarayıcıları, masaüstü tarayıcılar, flatbed tarayıcılar ve tamburlu tarayıcılar gibi çeşitleri bulunmaktadır.
5. Ayrıca, sayfa düzenleme programlarına sahip olunmalıdır. Metinlerin, vektörel çizim ve görüntü işleme programları kullanarak oluşturulan görsel unsurların, bir araya getirildiği programlardır.

Bu donanımlardan bazılarının eksikliği çalışmanın başarısızlığına neden olabilir. Bu donanımlara sahip olmanın ardından üretim sürecine geçilebilir. Bu süreci kısaca şöyle tanımlayabiliriz:

- Yayıncının planlanması
- Sayfa düzeni için ön hazırlığın yapılması
- Metne ait materyallerin hazırlanması
- Sanatsal ve grafik materyallerinin hazırlanması

Temel donanımlara sahip olduğunda başarı daha kolay elde edilir.

- Sayfa planına (sınırlarına) son şeklinin verilmesi
- Elde edilen son ürünün basılması
- Basılan son ürünün üretimine geçilmesi (çoğaltmak)

Bu süreci daha iyi anlayabilmemiz için kurum içi bir dergi çıkartalım. Masaüstü yayıncılıkta üretim sürecini, derginin hazırlanma süreçleri ile daha rahat öğrenebiliriz.

Şekil 8.1. Masaüstü Yayıncılıkta Üretim Süreci

Dizgi süreci: Metinlerin ve diğer yazıların kelime işlemci programlar kullanılarak bilgisayar ortamına alınması sürecidir. Elimizdeki dergi çalışması içinde yer alacak metinlerin (*haber, söyleşi, röportaj vb*) bu süreçte bilgisayara tam ve eksiksiz geçirilmesi önemlidir.

Tashih süreci: Dizgisi yapılan yazıların taslak çıkışının alınarak varsa üzerindeki düzeltmelerin yapılması sürecidir. Derginin okurla buluşacağı düşünüldüğünde, metinlerin hatasız bir şekilde dizilmesinin önemi de karşımıza çıkar. Zira kusurlu, tashihi doğru yapılmamış bir dergi, okuyucu tarafından beğenilmez. Bu doğrultuda tashih aşaması çok önemli olmaktadır. Metinlerin akıcı ve sade bir biçimde sunulması dergi okuyucusu için okunurluluğu artıracaktır.

Görsellerle birleştirme: Fotoğraf çekimi, illüstrasyon çizimi, şekil ve tabloların oluşturulması gibi işlemlerin yapılması ve çalışmada kullanılacak görsel malzemelerin temini sürecidir. Derginin sadece metin üzerinden tasarlanması, sayfalar üzerinde monotonluk oluşturur. Bunun için görsellerden faydalanılmaktadır. Böylelikle sayfalar daha görsel, aktif ve beğenilebilir hâle dönüştürülür. Tasarımcı elindeki çalışmanın niteliğine göre, bol veya daha az fotoğraf kullanımı tercihiyle bulunarak, tasarıma yön vermektedir.

Tarama süreci: Hazırlanan görsel materyallerin bilgisayar ortamına aktarılması sürecidir. Tasarım sırasında metin ile görsellerin buluşması bir tasarım planı gerektirir.

Bilgisayarda çalışmamıza uygun programlar kullanılarak **sayfa planının oluşturulması** söz konusudur. Kullanılan programlar doğrultusunda sayfa üzerinde grid oluşturulur. Bu kullanıma göre, sayfa üzerinde metinler ve görseller birleştirilerek sayfa düzenlenir. Böylelikle tasarım aşaması tamamlanır.

Üretim sürecinin başarılı olabilmesi için, aşamaların doğru takip edilmesi gerekir.

Çalışmanın **prova çıkışının** alınarak kontrol edilmesi ve varsa düzeltmelerin yapılması söz konusudur. Bu aşama da çok önemlidir. Digital prova da, film den önce direkt ekrandan alındığı için, zaman kaybını önlemektedir. Zira yapılan hataların baskıya gitmeden görülmesi gereklidir.

Montaj süreci: Sayfalar hâlinde hazırlanan çalışmaların belirli bir düzende birleştirilmesi söz konusudur. Derginin kaç sayfa olduğuyla ilişkili olarak belirli düzenlemeler bu safhada yapılır. Montaj; basılacak çalışmanın sayfalarının, baskı yapılacak kağıt üzerine yerleştirilmesi işlemidir. Kitap, dergi, broşür gibi çok sayfalı çalışmaların montajı formalar (16'şar sayfalık gruplar) hâlinde yapılır.

Matbaa süreci: Çalışmanın matbaa basım tekniklerinin kullanılarak çoğaltılması için renk ayırma filmlerinin oluşturulması veya kalıp çıkışlarının alınması sürecidir. Orijinal renklerin çoğu genellikle yalnızca dört rengin karışımı ile üretilebilir. Bu renkler işlemde mavi olarak bilinen Cyan, kırmızı olarak bilinen Magenta, Sarı ve siyahtır. Söz konusu dört rengin birleşimiyle film çıkış noktasında dört film alınır. Daha sonra bu filmlerle hazırlanan kalıplar ile çalışmaların baskısı gerçekleştirilir.

Kalıp ve baskı süreci: Uygun baskı tekniği için çalışmaların kalıplarının hazırlanması ve baskı sürecidir. Dijital baskı tekniği ile çoğaltımı yapılacak çalışmalar hariç diğer tüm baskı işlemleri için kalıp hazırlanması gerekir. Baskı sürecine başlanabilmesi için yapılacak son işlem baskı kalıplarının oluşturulmasıdır. Kullanımı en yaygın endüstriyel baskı tekniği olan ofset baskı tekniğinde kalıp oluşturulması için iki alternatif bulunmaktadır (Mazlum, 2006:117).

- **Film çıkışları kullanarak çalışmanın kalıbının hazırlanması:** Bu yöntemde ışığa karşı hassas emülsiyonlarla kaplanmış metal kalıp plakaları kullanılır. Kalıp hazırlanmasında ilk olarak çıkışları alınan filmlerin her biri ayrı kalıplara pozlandırılır. Ardından kalıbın banyo işlemi yapılarak kalıp hazırlama işlemi sona erdirilir.
- **Bilgisayardan kalıba sistemi ile elektronik montajı yapılmış çalışmaların direkt olarak kalıp çıkışlarının alınması:** Computer to plate (bilgisayardan kalıba) tekniği, bilgisayarda montajlanmış çalışmaların, film çıkış almaya gerek kalmaksızın kalıba aktarılmasını sağlamaktadır. Bu teknoloji, basım öncesi işlemler sürecini önemli ölçüde kısaltırken, daha az nokta kaybı ile kalıp hazırlanmasını sağlamaktadır.

Bu aşamalardan başarıyla geçmiş bir dergi çalışması, müşteri memnuniyetini beraberinde getirecektir.

Sayfa Tasarımında Grid Kullanımı

Sayfa tasarımı (mizanpaj), kağıt üzerinde belirlenmiş bir alanın, tasarı şeklinde yazı, resim, fotoğraf ve grafiklerle tasarlanmasıdır. Önemli olan sunumu düzenli, anlaşılabilir bir biçimde sunmaktır, çünkü sayfa tasarımıyla bilgiler biçimlenir. İyi bir tasarım yayın üzerindeki görsel güzelliği çoğaltır ve okur üzerindeki etkiyi artırır. Dolayısıyla sayfa tasarımını yapabilmek için renk bilgisi, tipografi bilgisi, kağıt bilgisi, fotoğraf bilgisi gerekir (Tiryakioğlu, 2012:8).

Bir yayının etkinliği, niteliği, içeriğinin zenginliği, konularının seçiminin yanı sıra kullanılan yazı karakteri, kullanılan resimler, baskı tekniği, kağıt seçimiyle de doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenledir ki, sayfa tasarımcıları görsel güzelliğin ve grafik kurgunun yanı sıra bu özellikleri de iyi harmanlayarak ve doğru kullanarak mizanpaj yapmak zorundadır. İyi bir mizanpaj yayın üzerindeki görsel güzelliği pekiştirir ve yayının okur üzerindeki etkisini artırır (Ketenci, 2007:5).

Grid kelimesi taslak, izgara, izlek anlamlarına gelmektedir. Grid kelimesinin tarihi arka alanına bakıldığında kelimenin İngilizce **gradation** (sıralama,

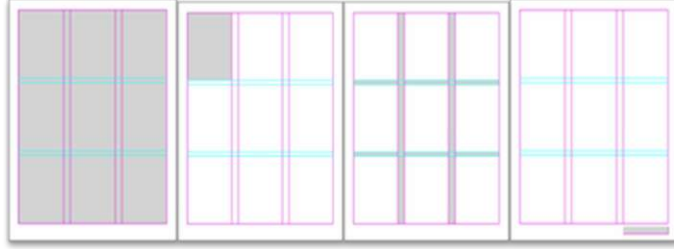

İyi bir sayfa tasarımı için
Grid üzerinde çalışmak
kolaylık sağlar

dereceleme, geçişme) kelimesinden geldiği bilinmektedir. Türkçede ise, “ızgara” anlamına gelmekte ve sayfa üzerine elemanların yerleştirilmesinde kullanılan hayali çizgileri ifade etmektedir. Sayfa üzerindeki bu hayali yatay, dikey ya da diyagonal çizgileri elemanların asılı duracağı hayali bir ip gibi düşünülmektedir. Bu hayali ip, elemanları birbirine bağlamada ve tasarımda bütünlük oluşturmada tasarımcıya yardımcı olmaktadır.

Örnek

Grid kullanımının bazen tasarımcıyı katı formlara uymak zorunda bıraktırıp, kısıtladığı düşünüldüğünden kimi çevrelerce eleştirilmekteyse de sayfa düzenine birçok faydası bulunmaktadır.

- Grid bir alan üzerinde elemanları düzenlemede en kullanışlı yöntemdir.
- Grid tasarıma düzen, sadelik ve plan aşamasında çeşitlilik sağlar.
- Elemanlar ve sayfalar arası uyumu destekler.
- Grid tasarım aşamasında bir işe zaman kazandırır. Özellikle çoklu sayfaların tasarımında tek ya da karşılıklı sayfalarda bir grid yapısı oluşturup, diğer sayfalarda bu grid yapısını devam ettirmek tasarımcının işini kolaylaştırır.
- Grid sayesinde temiz ve düzenli oluşan sayfalar, göze estetik açıdan daha hoş görünür.
- Gridlerle oluşturulan bir çalışmada tasarlanmışlık, üzerine düşünülmüşlük ve bir nevi bilimsellik etkisi vardır.
- Grid sayesinde bütünlük kazanan tasarımlarda okuyucu neyin nerede olduğunu daha iyi kavrar.

Grid kullanımının
birçok faydası vardır.

Sayfa tasarımında gridin kullanılması aşamasında sayfada yer alan-alabilecek öğelerinde belirlenmesi gereklidir. Bu öğeler, sayfanın kategorisine göre değişmekle birlikte, haberin öğeleri olan başlık, alt başlık, ara başlık, haber metni, spot, fotoğraf, resim, fotoğraf alt yazısı, sayfa numaraları, sayfa çevirme işaretleri, sayfa sonu işaretleri, grafikler, illüstrasyon vb. olarak tespit edilmelidir. Bu öğelerin tespiti aşamasından sonra sayfa içindeki tasarımları daha rahat olacaktır. Sayfa üzerinde bir hat çizilmesine yardımcı olan gridlerin, yatay ve dikey çizgilerden oluştuğu ve belirli bölümlerden oluştuğu bilinmektedir. Grid bölümlerini; marjlar, sütunlar, sütun arası boşluklar, grid çizgileri, modüller ve akış çizgileri oluşturmaktadır.

Aşağıda web sayfasının grid düzeni içinde nasıl biçimlendirildiğine örnek verilmektedir. Grid oluşturulurken, öncelikle marj ayarları yani içerik ve sayfa kenarları arasındaki boşluklar düzenlenmelidir. Üst, alt, sol ve sağ kenarlar üzerindeki boşluklar, belirli bir hizalama içinde olmalıdır. Bu hizalamalar, görsel

öğelerin ve haber öğelerinin çok daha rahat sayfa üzerinde yerleşmesini sağlayacaktır.

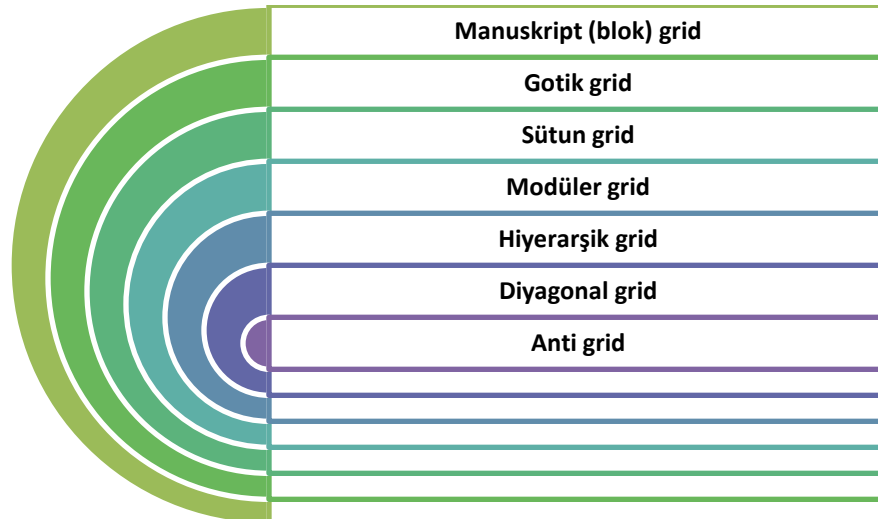
Örnek

Uzmanlaşma alanlarına göre dergileri tasarlarken, çeşitli grid modellerinden faydalanılır

Dergimizin sayfa tasarımını yaparken bu söz konusu hizalamalara dikkat etmeliyiz. Görsellerin ve metinlerin sayfa tasarımına uygun bir şekilde yerleştirilmesi önemlidir. Dergi kapağı, içindekiler sayfası, editör sayfası, tek ve çift sayfaların derginin tasarımını planlarken ve yönetirken, belli grid modelleri doğrultusunda çizilmesi gereklidir. Derginin gazete gibi keskin grid modellerine uygun tasarlanmadığı, daha estetik ve tasarımsal yaklaşıldığı düşünülse de yine de grid düzeni ve türlerinden faydalandığı kabul edilmelidir.

Buna göre oluşturulan grid modelleri bulunmaktadır:

Şekil 8.3. Grid Modelleri

Grid türlerine göre, sayfaların tasarlanması kolaylaşacağından, uzmanlaşma alanlarına göre dergiler, içeriklerini en iyi şekilde ifade edecekleri grid tasarım modellerini seçmektedirler. Örneğin çoklu temalı ve çoklu imaj (görüntü) kullanan dergiler (örneğin, otomobil dergileri), modüler gridi tercih etmektedirler.

Yukarıdaki Auto Show dergisinin kapak gridinde de görüldüğü gibi, öncelikle 2 sütuna bölünen kapak, daha sonra görsellerin yerleştirilmesine bağlı olarak küçük kutucuklardan oluşmuştur. Böylesi bir modele, modüler grid diyoruz. Bu sayfada dikkat çekici öge fotoğraflardır. Fotoğrafların asimetrik duruşları ile sayfa hareketlendirilmektedir. Görselliğin doğru kullanımı ile sayfa tasarımsal olarak başarılı hâle dönüştürülebilir.

**Bireysel
Etkinlik**

- Siz de bir derginin kapak gridini çiziniz ve uygulayınız.

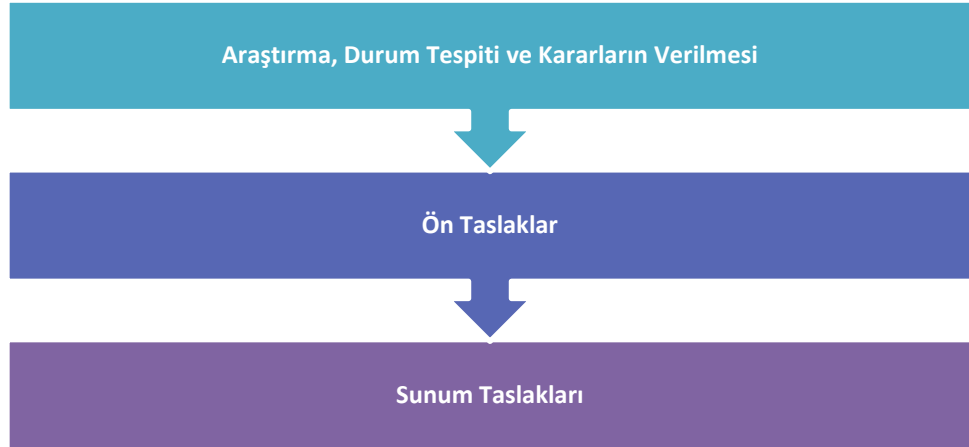
SAYFA TASARIMINDA GÖRSELLER, YAZI, GRAFİK VE İLLÜSTRASYONLAR

Yayının beğenilir ve çekici hâle gelmesini sağlayan tasarım sürecine, sayfa tasarımı (mizanpaj) denmektedir. Sayfa tasarımı yayını bilgi yığını olmaktan kurtarıp, daha rahat okunmasını sağlar. Sayfa tasarımı bilgileri düzenler. Okur için bir yol göstericidir. Zira tasarım, bilgileri derecelendirir. En önemli haberin sayfa üzerinde nerede duracağını bilgisini bu derecelendirme sayesinde uygulayabiliriz. Tasarım sayesinde görüntüler, görseller, yazı ve grafikler daha estetik hâle getirilir. Böylelikle okurda okuma isteği artırılmış olur. Aynı zamanda yazının değeri ve yayının özgünlüğü de sağlanmış olur.

Sayfa tasarımında yazı (metin) kullanımları

Yazı (metin) kullanımlarını sayfa tasarımında uygulamaya başlamadan önce, düşüncelerinizi taslak programlar aracılığıyla uygulamaya dökerek iyi ve sağlıklı sonuçlar alabilmek için, tercihlerinizdeki bazı değişiklikler önemli maddi ve zaman kaybının önüne geçebilir (Ketenci, 2007:5).

Sayfa tasarımında benzer diğer tasarımlarda olduğu gibi, kesin bir kural olmamakla birlikte, problemin tanımlama aşamasından basılmış ve çoğaltılmış kağıt üzerindeki ürüne varan süreç şu aşamalardan geçer (Uçar, 2004:158-159):

Şekil 8.2. Sayfa Tasarımı Aşamaları

Araştırma, Durum Tespiti ve Kararların Verilmesi: Kurum veya müşteri tarafından tasarım ihtiyacının belirlenmesinin ardından, müşterinin çoğu zaman “müşteri temsilcisi” düzeyinde temsil edildiği ve yaratıcı grup yöneticilerinin de katıldığı toplantılar yapılır. Bu aşamada, yapılacak tasarımın hedef kitlesi, amacı, verilecek mesaj, temel fayda, üretim biçimi ve tirajı (çoğaltım sayısı) gibi konular tartışılır ve karar verilir. Müşteri ve yaratıcı grup toplantılarının sonuçları, tasarımcılara çıkış noktası teşkil eder.

Ön Taslaklar: Ön taslaklar çoğu zaman sadece tasarımcının kendi kafasındaki fikri ve görsel kurguyu ortaya koymaya yarayan hızlı karalamalar düzeyinde, kurşun kalem veya keçeli kalemle yapılmış çizimlerdir. Ön taslaklardaki amaç, fikri oluşturmak ve geliştirmektir; çalışma kolaylığı sağlamak için 5-10 cm gibi küçük boylarda yapılması sıkça gözlenen bir yöntemdir. Ön taslaklar, ince detaylardan yoksun olsalar da, tasarımın geneli konusunda yeterli görsel bilgiye sahip olmalıdır.

Sunum Taslakları: Orijinal aşamasından bir önceki aşamadır. Artık bu aşamada müşteriyle paylaşılacak düzeyde görsel malzeme oluşmuş demektir.

Bu çalışmaların bir araya getirilmesi için birtakım masaüstü yayıncılık yazılımları kullanılmaktadır.

- **Nokta esaslı tasarım programları:** AdobePhotoshop, Fractal Design Painter, Fractal Design ColorStudio, AldusSuperpaint
- **Nesne esaslı tasarım programları:** AldusFreehand, Typestyler, fontographer
- **Sayısal işlem esaslı programlar:** Excell, Access programları gibi sayısal hesaplamaları yapabildiğimiz, tablolar oluşturabildiğimiz yazılımları içermektedir.
- **Kelime işlem esaslı programlar:** Word, Notepad, Write gibi metin ağırlıklı sayfa düzenleme çalışmalarında kullanılan programlardır.

- **Sayfa mizanpaj esaslı programlar:** Quarkxpress, pagemaker, coreldraw, indesign gibi programlar ile dergi, el ilanı, broşür ve gazete gibi materyallerin tasarımında kullanılırlar.

Tipografi, derginin sayfa tasarımında çok önemli bir araçtır. Doğru tipografinin seçimi ile başarılı bir dergi tasarlamak mümkündür.

Metin kullanımlarında en başta öğrenilecek konu tipografidir. Tipografi her grafik tasarımcının üzerinde titizlikle durması gereken son derece önemli ve gerekli bir konudur; zira resim, illüstrasyon, diagram yada renk kullanmadan grafik tasarımlar oluşturmak mümkündür. Ancak, yazı ve tipografi tüm grafik tasarım ihtiyaçlarının karşılanmasında temel ögedir. Salt tipografik elemanlar kullanarak son derece başarılı, etkin ve akılda kalıcı tasarımlar, afiş ve ilanlar üretmek olasıdır (Uçar, 2004:162).

Kullanılacak yazı karakterlerinin seçimi başlı başına bir iştir. İyi bir seçim yapmak için "tipografik kültüre" sahip olmak ve biçimlerin dilini okuyabilmek gerekir. Her yazı karakteri tasarlanan temel kavramın, zamanın, yaratıldığı çağın akımlarının ve görsel dilinin izlerini taşır. İlginçtir, dünya üzerinde on binlerce farklı yazı karakterleri üretilmekte ve tasarımcılar bu yazı karakterlerini satın alarak kullanmaktadırlar. Tanımlarken, "yazı karakteri" adını kullanmamızdan da kolayca anlaşılacağı gibi, her tipografi bir karakteri ve bir tarzı, kendine özgü bir biçimsel dili bünyesinde barındırır. Bu kişilik, ciddi, güven veren, asil olabileceği gibi, neşeli, samimi, coşkulu ve eğlenceli de olabilir. Tipografiyi kullananlar bu dili ve bileşimlerini bilen, biçimsel dili iyi okuyabilen duyarlı tasarımcılar olmalıdır.

Örnek

Şerifli (tırnaklı), şerifsiz (tırnaksız), eski ve modern biçem, kaligrafik yazılar vb. şekilde ayrımlanan tipografi kullanımları ile tasarımsal sayfalar oluşturmak mümkündür.

Örnek

Yukarıdaki web sayfası örneğinde görüldüğü gibi net okunaklılık sağlayabilmek için düz bir tipografi tercih edilmiştir. Dergi çalışmasını yaparken de, tipografilere çok dikkat etmeliyiz. Dergi türlerine bağlı olarak tipografileri seçebiliriz. Okunaklılık ve anlaşılabilirlik, akıcılık ve sadelik göz önünde bulundurularak, dergi üzerinde 3-4 tipografi seçilerek tasarım yapılmalıdır. Fazla tipografi kullanımı okuyucunun gözünü yoracak ve sayfada karışıklığa neden olabilecektir. Dergide tipografi kullanımında bir bütünlük olmalıdır. Derginin her sayısında aynı tipografilerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Sayfa tasarımında yazı kullanımıyla ilgili olarak basit kurallar bize yardımcı olabilir. Örneğin, başlık, altbaşlık ve metin sıralaması sayfa üzerinde yaratılmaya çalışılan bir öncelik sırası sistemidir. Bu hiyerarşik düzenin kurulması için;

- Harf büyüklüklerini değiştirmek,
- Yazı karakterlerinin farklılıkları ile ayrıştırma sağlamak,
- Aynı yazı karakteri kullanılsa dahi, bold veya italik gibi değişkenlikler hiyerarşik ayrımları düzenlemede yardımcı olur.

Dergi tipografi kullanımında da yukarıda bahsedilen hiyerarşik düzen uygulanmaya çalışılmalıdır. Örneğin başlıkların düz karakterlerle, metinlerin ise serifli karakterlerle düzenlenmesi ayrıştırmayı sağlayabilir. Böylelikle başlıklar ve metinler arası bir ayırım yapılarak okuma daha akıcı hâle getirilebilir.

Sayfa tasarımında görsellerin kullanımı

Modern gazete ve dergi yayıncılığında içeriğin zenginliğinin yanı sıra o yayının tanınmasını ve başarılı olmasını sağlayan en önemli unsur sayfa tasarımı ile yaratılan görsel imajdır (Ketenci, 2007:7).

Sayfa tasarımında kullandığımız, fotoğraf illüstrasyon, grafik, diyagram gibi malzemelerin tümünü görsel malzeme olarak adlandırıyoruz. Fotoğrafı kullanacağımız zaman, haberi en iyi şekilde anlatabilmek için fotoğraftaki önemli öğelerin saptanması, okurun ilgisini konudan uzaklaştırabilecek unsurların çıkartılması, görsel unsurların güçlendirilmesi için detaya inerek önemli öğelerin vurgulanması vb. unsurlara dikkat etmeliyiz.

Sayfada fotoğrafın algılanması konusu da önemlidir. Okur gözü önce sayfadaki en büyük, dominant fotoğrafa kayar. Bu, sayfanın odak noktasını oluşturur. Daha sonra fotoğrafın altındaki yazıya inip soldan sağa doğru hareketini devam ettirir. Okur yukarıdan aşağıya ve yine soldan sağa doğru olmak üzere sayfanın genelini tarayıp yine en önemli gördüğü habere döner. Yukarıdaki

örnekte de görüldüğü gibi dominant bir fotoğraf sayfa üzerinde görülmektedir. İster aynı ister farklı habere ait olsun her sayfanın bir dominant fotoğrafı olmalıdır. Fotoğraflar sayfanın alt-üst, sağ-sol olmak üzere her tarafına dengeli dağılmalıdır. Sayfada tek fotoğraf kullanılması durumunda bu fotoğrafın sayfanın odak noktasını oluşturacağını unutmadan tasarlama yapmalıyız. Sayfada fotoğraf kullanımı sırasında tüm alanın tamamıyla işgal edilmemesi ve haberle birlikte fotoğrafın çevresinde okuyucuyu rahatlatacak belli boşluklar bırakılması gerekmektedir. Bir haber için birden fazla fotoğraf kullanılacaksa fotoğrafların büyüklükleri yine birbirinden farklı olmalıdır.

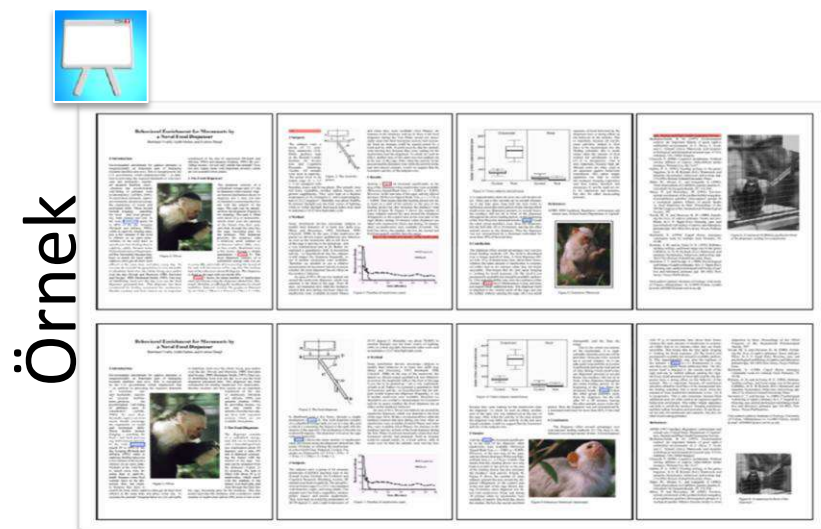
Sayfa üzerindeki görsel hiyerarşinin oluşturulmasında etken faktörler şunlardır (Uçar, 2004:163).

- Boyu-kapladığı alan
- Yoğunluğu, koyu açık değerleri
- İmajın kendi doğal dinamiği
- Renk değerleri

Ancak unutulmaması gereken diğer bir unsur da, her görsel malzemenin kendine has bir sesi, tonu olduğudur. Pastel renklere sahip bir karlı manzara fotoğrafı, boyu ne kadar büyütülürse büyütülsün, sayfada etkin, baskın bir değer oluşturmazken, sıcak ve yoğun renklere sahip çok daha küçük kullanılan diğer bir resim, sayfada çok daha önce algılanabilir. Bu durum ancak tasarımcının elindeki malzemeleri iyi analiz etmesi ve doğru şekilde kullanabilmesiyle mümkündür.

Sayfa tasarımında grafik ve illüstrasyonların vb. kullanımı

Görsel malzeme olarak adlandırdığımız bir diğer malzeme ise grafik ve illüstrasyonlardır. İllüstrasyonlar kitapların el yazması olarak üretildiği, sonraları basım tekniklerinin geliştiği ilk yıllarda önemli bir görsel malzeme kaynağıydı. Fotoğrafın bulunmasıyla birlikte gelişen basım teknikleri, imajların gerçekçi bir şekilde kâğıda aktarılıp çoğaltılmasına olanak verdi. Fotoğrafların kâğıt üzerine geçirilerek çoğaltılması günümüzde en yüksek seviyesine ulaşmış olsa da, illüstrasyon değerini hiç yitirmemiştir. Günümüzde basın, yayın ve reklamcılık alanında ciddi bir şekilde kullanılmaktadır.

Aynı zamanda illüstrasyonlar, diyagram, grafik vb ile de görsel malzeme olarak kullanılmaktadır. Bu düzenlemeler sayfa üzerinde güçlü bir dinamizm yaratmada etkili olabilir.

Özet

- Masaüstü yayıncılık, en kısa sürede profesyonel yayınların müşteriye ulaşmasını sağlar.
- Masaüstü yayıncılık (desktop publishing) en basit anlatımıyla, bilgisayar destekli olarak kitap, dergi, broşür vb. yayınların masa başında hazırlanma işlemidir. Bu sistem, teknolojiyi yakalamış küçük bürolarda, evlerde ve kurumlar, ajanslar aracılığıyla gelişme göstermiş, günümüzde giderek yaygınlaşmıştır.
- Masaüstü Yayıncılığını zaman, maliyet, esneklik ve kontrol ve güvenlik ve gizlilik gibi kimi avantajları bulunmaktadır. Üretim süreci, (1) yayının planlanması, (2) sayfa düzeni için ön hazırlığın yapılması, (3) metne ait materyallerin hazırlanması, (4) sanatsal ve grafik materyallerin hazırlanması, (5) sayfanın son şeklini vermek, elde edilen son ürünü basmak ve (6) basılan son ürünün üretimine geçmek (çoğaltmak) basamaklarından oluşmaktadır.
- Sayfa tasarımını gerçekleştirirken grid sisteminden faydalanılır. Grid, ızgara, izlek, taslak anlamına gelmektedir. Sayfayı tasarken grid kullanarak , sayfada kullanılabilecek metin ve görsellerin yerlerini doğru tespit ederek, temiz, düzenli, sade bir sayfa tasarımına ulaşabiliriz.
- Sayfa tasarımında görseller, yazı, grafik ve illüstrasyonlar da , yayının beğenilir çekici hâle gelmesini sağlayan öğelerdir. Bunun için mizanpaj tekniklerini kullanıp, yazı ve görsellerin daha estetik hâle taşınması sağlanabilir.

Ödev

- Masaüstü yayıncılık kavramının üretim süreçlerini sıralayarak, 150 kelimeyi aşmayacak şekilde bir derginin hazırlanma süreçleri üzerine düşüncelerinizi belirtiniz.

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

- Aşağıdakilerden hangisi masaüstü yayıncılığın gelişmesinde etkili olan nedendir?
 - Teknoloji
 - Siyaset
 - Kültür
 - Sosyoloji
 - Toplum
- Aşağıdakilerden hangisi masaüstü yayıncılığın avantajlarından biri değildir?
 - Zaman
 - Maliyet
 - Kurumsal kimlik
 - Esneklik ve kontrol
 - Güvenlik ve gizlilik
- Aşağıdakilerden hangisi masaüstü yayıncılık donanımlarından biri değildir?
 - Monitör
 - Fotoğraf makinesi
 - Harici kayıt birimi
 - Yazıcı
 - Televizyon
- Aşağıdakilerden hangisi masaüstü yayıncılık üretim süreci aşamalarından biri değildir?
 - Dizgi ve tashih
 - Donanım kurulumu
 - Görselleri birleştirme
 - Tarama süreci ve montaj süreci
 - Sayfa planlama ve prova süreci
- Dizgisi yapılan yazıların taslak çıkışının alınarak varsa üzerindeki düzeltmelerin yapılma süreci aşağıdakilerden hangisidir?
 - Tashih süreci
 - Dizgi süreci
 - Görsellerin birleştirilmesi
 - Prova çıktı
 - Montaj süreci
- Aşağıdakilerden hangisi iyi bir tasarımın özelliklerinden biri değildir?
 - Bilgiler düzenlenmiştir.
 - Görsel güzellik ön plandadır.
 - Okur üzerindeki etki fazladır.
 - Zengin içerik bulunmaktadır.
 - Sayfada metin ve görsel öğeler doğru yerleştirilmiştir.
- Aşağıdakilerden hangisi grid kullanımının faydalarından biri değildir?
 - Tasarıma düzen ve sadelik getirir.
 - Plan aşamasında çeşitlilik sağlar.
 - Zaman kazandırır.
 - Okumayı kolaylaştırır.
 - Düzensizlik getirir.

8. Aşağıdakilerden hangisi grid içerisinde sıralanmaz?
- a) Metin ve haber başlıkları
 - b) Başlık, alt başlık ve ara başlık
 - c) Fotoğraf ve resim
 - d) İllüstrasyon ve grafik
 - e) Takip edilecek notlar
9. Aşağıdakilerden hangisi grid çeşididir?
- a) Estetik grid
 - b) Diyagonal grid
 - c) Medyan grid
 - d) Stilize grid
 - e) After grid
10. Sayfa tasarımında yazı kullanımıyla ilgili olarak basit kurallar bize yardımcı olabilir. Örneğin, başlık, altbaşlık ve metin sıralaması sayfa üzerinde yaratılmaya çalışılan bir öncelik sırası sistemidir.
- Bu hiyerarşik düzenin kurulması için aşağıdakilerden hangisi gerekli değildir?
- a) Harf büyüklüklerini değiştirmek
 - b) Yazı karakterlerinin farklılıkları ile ayrıştırma sağlamak
 - c) Doğru bir planlama yapmak
 - d) Aynı yazı karakteri kullanılsa dahi, bold veya italik gibi değişkenlikler uygulamak
 - e) Lekelemelere dikkat etmek

Cevap Anahtarı:

1.A 2.C, 3.E, 4.B, 5.A, 6.D, 7.E, 8.E, 9.B, 10.C

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Aydın, E. (Der). (1998). *Masaüstü Yayıncılık*. İstanbul: Der.
- Kılıçkaya, E. (2007). *Grafik Tasarımında Görünmeyen Çoğunluk: Beyaz Alanlar*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniv.
- Mazlum, F. S. (2006). *Masaüstü Yayıncılık Tasarım ve Basım Teknolojisine Giriş*. Ankara: Gazi.
- Tiryakioğlu, F. (2012). *Sayfa Tasarımı ve Gazeteler*. Ankara: Detay.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap.
- Johnson, S. and Patricia, P. (2007). *The Magazine from Cover to Cover*. Oxford: Oxford University Press.

BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

- Ambrose, G. ve Harris, P. (2013). *Yaratıcı Tasarımın Temelleri*. İstanbul: Literatür.
- Ambrose, G. ve Harris, P. (2012). *Görsel Tipografi Sözlüğü*. İstanbul: Literatür.
- Ambrose, G. ve Harris, P. (2012). *Grafik Tasarımın Temelleri*. İstanbul: Literatür.